

**Afprøve, evaluere og vurdere
Undervisningsministeriets
IT-baserede
Realkompetenceredskab
i en højskolesammenhæng**

**Dorte Fugleberg
Ungdomshøjskolen ved Ribe
Afrapportering 2009**

Forord

Det er projektets formål, at afprøve UVM's realkompetenceredskab dels på Ungdomshøjskolen ved Ribe, dels på Rødding Højskole og Musik og teater højskolen i Toftlund, for der igennem, at kunne vurdere, om netop dette redskab vil kunne indgå i en højskolesammenhæng som vores.

Eller om det vil være mere oplagt, at skabe et evaluerings- og dokumentationsredskab der mere specifikt retter sig mod højskolerne.

Samtidig er det et ønske, at projektet kan give inspiration til på andre højskoler, at arbejde med dokumentation af de realkompetencer højskoleelever tilegner sig gennem et højskoleophold.

Det er intensionen med projektet, at få erfaringer der kan skubbe gang i den praktiske del af arbejdet med realkompetencer på højskolerne.

Der har været rejst mange spørgsmål, som har affødt gode og relevante teoretiske diskussioner på området. Med dette projekt ønsker vi at søsætte en best practice og en next practice.

Projektet er støttet af 3x3-midlerne, som administreres af FFD (Folkehøjskolernes Forening i Danmark) og FAHH (Foreningen af Husholdnings- og Håndarbejdsskoler).

Indhold

Indledning	3
UVMs realkompetenceværktøj/folkeoplysningen	4
Elevernes evaluering af UVMs realkompetenceredskab	4
Lærernes evaluering af UVMs realkompetenceredskab	7
Vurderinger, anbefalinger og perspektivering	8

Indledning

Dokumentation og anerkendelse af realkompetencer har gennem de sidste 10 år været et uddannelsespolitisk område med stor bevågenhed både på EU-plan og på nationalt plan. Samtidig har højskolerne gennem udviklingsprojekter haft fokus på realkompetencer/vejledning gennem de sidste 5 år.

På Ungdomshøjskolen ved Ribe har vi ladet os inspirere af dette arbejde og fokus. Vi har et stærkt ønske om og en tro på, at vores elever gennem arbejdet med identificering og dokumentation af de realkompetencer de viser og udvikler gennem deres ophold på UHR, får et større samlet udbytte af opholdet.

Ønsket om, at afprøve UVM's realkompetencerredskab er også affødt af Dorte Fuglebergs deltagelse i pilotprojektet Realkompetencevejledere i folkeoplysningen. Et pilotprojekt der var et efteruddannelsesstilbud til vejledere i folkeoplysningen, og hvis hovedformål var, at udvikle og underbygge folkeoplysningens rolle som en vigtig aktør, når det handler om livslang læring og anerkendelse af realkompetencer, og at synliggøre værdien af den læring der foregår i folkeoplysningen både for den enkelte kursist og for samfundet som helhed.

Projektplan:

1. fase (1. nov. 2008 til 31. dec. 2008) af projektet er, at planlægge et kursus, der kvalificerer lærerne på UHR til sparringspartnerrollen i forbindelse med identificering og dokumentation af realkompetencer. Til dette arbejde har jeg benyttet det kursusmateriale der er udarbejdet af DFS.

Samtidig har jeg udarbejdet et værktøj, der skal benyttes af lærerne i forbindelse med evalueringen af forløbet med hver enkelt elev. Og et evalueringsredskab til eleverne, der skal afdække den enkelte elevs umiddelbare oplevelse af brugen af UVM's redskab.

I 1. fase udarbejdes også en generel beskrivelse af lærings- og dannelsesmiljøet på højskolen. Beskrivelsens primære formål er, at indgå i det færdige realkompetencedokument under punktet "Beskrivelse af kurset". Det er et ønske at beskrivelsen kan være model for andre højskolars arbejde med realkompetencerredskabet.

2. fase (foråret 2009), indeholder selve afholdelsen af kurset i sparringspartnerrollen internt på UHR, og at afprøve UVM's realkompetencerredskab i et udpræget ejerskabsforhold mellem huslærer og de huselever der ønsker en realkompetencebeskrivelse.

I processen er en skriftlig beskrivelse af forløbet set ud fra sparringspartnerrollen og en evaluering ud fra elevrollen indarbejdet.

2. fase indeholder ligeledes udarbejdelsen af delrapport omhandlende opsamling af erfaringer med arbejdet UVMs realkompetencerredskab, og eventuelle justeringer af beskrivelsesværktøjet til lærerbrug og evalueringsredskabet til elevbrug.

3. fase (efteråret 2009), vil indeholde afholdelse af kursus i sparringspartnerrollen på naboskoler. Hvor efter UVM's realkompetenceredskab afprøves på UHR og naboskolerne. Resultater, erfaringer og samarbejdet fra dette arbejde, danner grundlag for vurderingen af redskabets anvendelighed på højskolerne.

UVMs realkompetenceværktøj/folkeoplysningen

Kort beskrevet er UVMs realkompetenceredskab et IT-redskab, der ved hjælp af udsagn, som eleven skal forholde sig til, afdækker 7 af de realkompetencer, der er erhvervet gennem deltagelse i folkeoplysningen, her et langt højskoleophold på Ungdomshøjskolen ved Ribe

Ved hver kompetence reflekterer eleven over 10 udsagn, og kan ved hver kompetence komme med eksempler på hvordan og hvor kompetencen er demonstreret og udviklet på højskolen.

Efter bearbejdningen af de kompetencer eleven har ønsket og kunnet forholde sig til, samles beskrivelsen i et slutdokument, der både viser en graf over kompetencerne, og har elevens eksempler med, og beskrivelser af særlige projekter og forløb.

Det er muligt at bruge redskabet alene eller sammen med en sparringspartner. Det har i vores projekt været centralt, at der har været en sparringspartner koblet på og at sparringspartneren har gennemgået et kursus i rollen som sparringspartner. Sådan at den enkelte huslærer har så gode forudsætninger som muligt for at indgå i arbejdet med identificering og dokumentation af realkompetencerne.

Elevernes evaluering af UVMs realkompetenceredskab

Umiddelbart efter eleven har arbejdet med og afsluttet realkompetencebeviset, har hun skullet forholde sig til en række spørgsmål, hvis hovedformål er at afdække elevens oplevelse af UVMs realkompetenceredskab. Nogle spørgsmål retter sig direkte mod værktøjet andre retter sig mod stemningen under forløbet, nogle retter sig mod forberedelserne til forløbet og andre igen retter sig mod hvordan værktøjet kan forbedres efter elevens opfattelse.

Samlet set får redskabet positive og flotte tilbagemeldinger fra samtlige elever. De føler sig godt forberedte til samtalerne og er alle klar over hvad de kan bruge en realkompetenceafklaring til.

Der har under alle samtalerne været en positiv stemning set ud fra elevernes synspunkt.

Under punktet hvad der var det bedste ved forløbet, kommer flere af eleverne med tilkendegivelser af, at de gennem arbejdet med kompetencerne har set, at de har udviklet sig og som en elev udtrykker det "At jeg indså nogen ting, jeg var bedre til end jeg troede".

Under punktet hvad der kunne forbedres ved forløbet, kommer flere elever ind på at ordvalget i nogle tilfælde var svære at forstå og at nogle af spørgsmålene mindede meget om hinanden.

Evalueringsskemaet med optælling af besvarelserne følger på de næste sider.

Tallene i parentes viser hvor mange der har valgt udsagnet som svar på spørgsmålet. (Ikke alle elever har afleveret deres besvarelser til projektlederen)

Efter samtalen besvares følgende spørgsmål

Hvordan er din vurdering af redskabet som helhed?

Fremragende (3)
Meget godt (8) (3)
Godt (8) (6)
Mindre godt
Dårligt
Meget dårligt

Hvor godt var du ”klædt på” til samtalen?

Fremragende (1) (1)
Meget godt (12) (4)
Godt (6) (3)
Mindre godt(1)
Dårligt
Meget dårligt

Hvor godt er du klar over målene med realkompetenceafklaring?

Fremragende (4) (2)
Meget godt (9) (2)
Godt (6)(5)
Mindre godt
Dårligt
Meget dårligt

Hvor godt levede arbejdet med realkompetencer op til dine forventninger?

Fremragende (2)
Meget godt (10) (4)
Godt (7) (5)
Mindre godt
Dårligt
Meget dårligt

Hvilke ord vil du sætte på stemningen under forløbet(vælg gerne flere)?

Hyggelig (11) (4)
Formel (1)
Dårlig stemning
Useriøs
Professionel (4) (2)
God (16) (6)

Andet:

Lidt langtrukken.
Stille og roligt.
God arbejdsro.
Rart

Hvad var det bedste ved forløbet?

(Dette er hvad de elever der valgte at besvare dette punkt har skrevet)

- Alt var godt.
- At det var rimelig nemt, men også gav en del stof til eftertanke.
- Gradueringen af de forskellige kompetencer.
- Man kunne skrive nogenlunde som man havde lyst til og det synes jeg var meget godt.
- Afkrydsningsparten.
- At tænke på man måske kan få nytte af det.
- At jeg indså nogen ting jeg var bedre til end jeg troede.
- Blev mere opmærksom på nogle af ens kompetencer.
- At få beviset.
- Overskueligheden.
- At man finder ud af nogle ting, man måske ikke var helt klar over om sig selv.
- Bare at sidde og få det forklaret i et sprog man forstod.
- At sidde i direktørstolen og finde de ting man har forbedret sig i.
- Nemt og der var styr på tingene.
- At det ikke var alt for langt.
- Det hele var godt.
- At udtrykke sig, dvs. skrive i de små bokse nederst på siden.
- At man tænker over sine egne svage og stærke sider
- At skrive lidt ned om sig, det gør at man lærer sig selv lidt mere.
- Det var godt at få det snakket igennem.
- At det var en selv, der lavede det, altså at læreren ikke sad og sagde hvad man skulle skrive. Men godt at der var en til at hjælpe.

Hvad kunne forbedres ved Realkompetencereditet/forløbet?
(Dette er hvad de elever der valgte at besvare dette punkt har skrevet)

- Nogle af ordvalgene i spørgsmålene burde måske genovervejes.
- Ikke noget jeg kan komme i tanke om.
- Nettet kunne ha' været bedre.
- Nogen af spørgsmålene var mærkelige at forstå.
- Måske laves over et længere forløb, så man ikke sidder så længe.
- Der var mange spørgsmål, der mindede om hinanden.
- Jeg synes det fungerede rigtig godt.
- Færre fremmedord.
- Ved ikke.
- Uddybning
- Hjemmesiden: Det er begrænset hvor meget man kunne skrive i eksempel, hvis man skriver for meget prøver den at load en ugyldig side. Løsning: Gem ikke data i adressebaren, gem det i databasen i stedet.
- At det ikke skal tage så lang tid at svare på.
- Man kunne have kombineret spørgsmål og afkrydsning.
- Der manglede udfordrende spørgsmål.

Lærernes evaluering af UVMs realkompetencereditet

Det er et ønske, at lærernes beskrivelser af deres rolle som sparringspartner og arbejdet med editet som helhed, skal give os et billede af, om editet kan bruges som identifikation af og dokumentation af realkompetencer. Følgende arbejdsang er brugt.

Efter hver sparringssamtale laves en kort skriftlig opsamling og evaluering.

Der fokuseres på, hvordan samtalen forløb, hvordan eleven gik til opgaven og hvilke etiske dilemmaer der evt. opstod ved arbejdet med identifikation og afklaring af realkompetencer.

Når alle sparringssamtaler er afsluttede evalueres UVM's realkompetencereditet ved at besvare følgende:

Hvad er den bedste oplevelse/situation/erfaring med UVM's realkompetencereditet du har haft?

Skriv kort om oplevelsen.

Hvad var det der gjorde den til en god oplevelse

Hvad var det ved situationen og lærer og elevs handlinger der gjorde oplevelsen særlig god

Var der nogle særlige omstændigheder

Første del af evalueringen skrives på PC i særlig mappe.

Sidste del af evalueringen foregår som fokusgruppeinterview i lærermøderegi.

Lærernes oplevelser med redskabet

De tekniske problemer har for nogen været et stort problem. For andre har der ingen problemer været over hovedet.

De tekniske problemer handler om, at når man er i gang, kan man ikke komme frem eller tilbage i materialet, sider forsvinder helt, og når man vil gemme materialet går det hele ned.

På trods af de mange tekniske problemer, fremhæver alle lærere at materialet fungerer rigtig godt i forhold til at få eleverne til at reflektere over egen læring og udvikling. I et enkelt tilfælde resulterede de tekniske problemer i, at en elev valgte ikke at gennemføre samtalen og der med ikke fik lavet et realkompetencebevis.

Redskabet har givet rig mulighed for, at få samtalen om elevens realkompetencer. Generelt undervurderer eleverne sig selv, og sparringspartneren har så gennem samtalen bl.a. ved hjælp af eksemplerne fået eleven til at se og anerkende egen udvikling og egne realkompetencer.

Der bliver i flere tilbagemeldinger fra sparringspartnerne givet udtryk for, at eleverne gennem arbejdet med UVM's redskab får et selvtillidsboost og en selvindsigt, som ellers kunne være svær at fange ind, gennem vores øvrige udviklingssamtaler.

Hovedparten af eleverne opleves som motiverede, engagerede og meget optagede af forløbet. Enkelte elever opleves som umotiverede og svære at få til selv at ville yde en indsats. Trods det, har alle elever givet positive tilbagemeldinger på forløbene.

Vurderinger, anbefalinger og perspektivering

Det er vores klare opfattelse og vurdering, at UVMs realkompetencerredskab som redskab til identificering og dokumentation af realkompetencer vist og/eller udviklet på højskolerne har sin berettigelse. Alle sparringspartnere har oplevet positive forløb, der kan danne baggrund for best practice og føre os over i next practice.

Her skal fremhæves, at brugen af fokusgruppeinterview i lærermøderegi har givet os mulighed for, at fokusere netop de oplevelser med redskabet, der har været positive, og der med fået et billede af, hvad der er styrken ved redskabet i netop vores kontekst, med vores fælles højskolebaggrund. Det at dele netop de gode oplevelser, har givet et frugtbart grundlag at arbejde videre ud fra.

Sparringspartner rollen

En afgørende faktor for de positive forløb er sparringspartnerens rolle. Samtalen giver mulighed for en dybere refleksion, en metarefleksion forstået på den måde, at eleven først selv reflekterer over spørgsmålene og eksemplerne, og der efter får mulighed for sammen med sparringspartneren, at reflektere over disse refleksioner.

Sparringspartnerens rolle kan efter min mening ikke overvurderes. Det må i en højskolesammenhæng, især når det gælder de unge elever, være en selvfølge at dette arbejde prioriteres. Både af hensyn til den enkeltes udbytte af arbejdet med redskabet, men også af hensyn til validiteten af redskabet over for aftagerinstitutionerne.

Det er vores erfaring med redskabet, at netop kendskabet til eleven og konteksten gør, at vi som højskolelærere har fantastiske forudsætninger for at gøre redskabet til et "højskoleredskab". Dvs. forme og anvende redskabet som den enkelte højskole finder det fornuftigt, i forhold til den enkelte højskoleelev. Her tænkes især på muligheden for at "Beskrive kurset".

IT-redskabet

De mange tekniske problemer et IT-båret redskab kan afføde, er et problem man i denne sammenhæng ikke skal undervurdere. Men jo større kendskab til redskabet og jo mere erfaring vi til sammen kan opnå, vil det give os mere tryghed og færre frustrationer i forbindelse med redskabets tekniske side. Derfor er det min anbefaling, at man i højere grad end vi faktisk har valgt, afprøver redskabet i alle dets faser, både kvalitativt og kvantitativt inden man påbegynder brugen af redskabet med elever. Derfor vil der i det kursusforløb der er planlagt med lærerne på Musik og teater højskole i Toftlund, være mere fokus på praktisk anvendelse af redskabet, og mindre fokus på den teoretiske, etiske og holdningsmæssige side. Dette må i højere grad være overladt til selvstudie og debat på de enkelte skoler, forstået på den måde, at sparringspartnerne har fået skriftlige materialer, der belyser de teoretiske, etiske og holdningsmæssige sider af arbejdet med redskabet.

Best practice

Når der ses på de forløb sparringspartnerne fremhæver som "Den bedste sparringspartnersamtale" er der ingen entydig model for best practice.

Men en god indledende samtale om hvad redskabet kan bruges til, f.eks. i en mindre elevgruppe (husgruppe, boggruppe), et roligt sted hvor ingen forstyrrende elementer dukker op, elevens motivation, engagement og refleksions evne, metarefleksionen og selve dialogen omkring eksemplerne fra fagene og de øvrige læringsrum, har givet eleven aha-oplevelser og et andet selvbillede i positiv retning. Best practice opstår også kun, når eleven møder en engageret og nærværende sparringspartner der formår at lytte nysgerrigt og har hele sin fokus på opgaven.

Det sidste har været et af de områder hvor vi ofte er blevet indhentet af virkeligheden.

Der ligger en stor opgave i at få implementeret arbejdet med realkompetencer i højskolearbejdet. Det er ikke nok at afsætte tiden til arbejdet, men virkelig et punkt der, hvis ikke realkompetencearbejdet skal blive nedprioriteret, kræver planlægning og fokus.

Ved vores første runde med realkompetencebeviset i foråret 2009, var det den enkelte sparringspartner, der skulle finde tiden til afklaringerne i sit skema. Derfor blev det ofte sent eftermiddag eller aften hvor realkompetencearbejdet foregik. Det er vanskelige odds i forhold til, at få forløbet til at fungere optimalt. Bestemt ikke best practice.

Next practice

Derfor besluttede vi i anden runde i efteråret 2009, at afsætte en hel dag til realkompetenceafklaringer. Det betød, at de elever der ikke var i gang med realkompetenceafklaring havde anden undervisning imens.

Det er helt sikkert en rigtig model for os her på UHR. At skemalægge dage, hvor lærere og elever ved, at tiden er afsat til realkompetenceafklaring. Det giver en ro og et overskud til at fokusere realkompetencearbejdet.

Next practice vil også være, at vi i højere grad vil arbejde med de 7 kompetencebegreber over tid, i de læringsrum og i den struktur vi har på vores lange højskoleforløb. Sådan, at eleverne bliver bekendte med og fortrolige med kompetencerne inden de går i gang med selve realkompetencebeviset. Dette giver også mulighed for, at den enkelte elev kan fokusere og arbejde bevidst og målrettet med en kompetence undervejs i højskoleforløbet.

Barrierer

Det har været vanskeligt, at få samarbejdet med de tre skoler til at fungere optimalt. Interessen og viljen til at arbejde med projektet støder ofte sammen med det øvrige arbejde der foregår på højskolerne. Samtidig har det været vanskeligt, at fastholde fokus og engagement hos deltagerne, simpelt hen fordi, det er et meget tidskrævende stykke arbejde, der er forbundet med hele projektet og selve arbejdet med realkompetenceredsindet.

Realkompetenceredsindet som "Højskoleredsindet"

På Ungdomshøjskolen ved Ribe har vi i foråret 2009 haft en pædagogisk debat der tog udgangspunkt i De frie kostskolers hovedsigte. Opgaven var, at tænke vores undervisningspraksis ind i hovedsigtets tre overordnede begreber livsoplysning, folkelig oplysning og demokratisk dannelse. Denne pædagogiske proces har været med til at forme det der i realkompetencedokumentet hedder "Beskrivelse af kurset". Her mener vi, at ved at tænke vores konkrete struktur, pædagogiske praksis og den enkelte højskoles profil ind i vores fælles hovedsigte, at vi kan gøre UVM's realkompetenceredsindet til et "Højskoleredsindet", der afspejler over for aftagere af dokumentet, hvad den enkelte elev har været en del af. Altså vise hvad der er højskolernes "identitet".

Selve besvarelsen og beskrivelser af særlige produkter og processer eleven fremhæver, beskriver i hvor høj grad den enkelte elev har kunnet profitere af miljøet og tilbudene på højskolen.

På den måde kan vi se redsindet brugt i en højskolesammenhæng, hvor den enkeltes udbytte at højskoleopholdet kan dokumenteres og hvor aftageren får mulighed for at få et billede af højskoleelevens realkompetencer erhvervet og vist på højskolen.

Det er en tidsmæssigt, og der med en økonomisk, stor byrde for højskolerne at implementere arbejdet med identifikation og dokumentation af realkompetencer. UVM's redsindet kan i høj grad bruges til dette arbejde, spørgsmålet er, om højskolerne ser sig i stand til også at føje denne dimension til højskolearbejdet, og der med påtage sig denne samfundsmæssige vigtige opgave. At bevidstgøre og afklare eleverne om egne realkompetencer og der med styrke og motivere den enkelte til videre udvikling og uddannelse til gavn for samfundet som helhed.